

Aba-Novák Vilmos (1894-1941)***Piroskalapos nő*, 1929 körül**

Olaj, tempera, vászon, 93x78 cm
Jelzés nélkül

Kiállítás:

- Aba-Novák emlékkiállítás, Magyar Nemzeti Galéria, 1962. július-november, katalógus: 50. (*Női arckép* címen)
- Aba-Novák emlékkiállítás, Damjanich János Múzeum, Szolnok, 1962. november-december, katalógus: 50. (*Női arckép* címen)

Proveniencia:

- Az 1950-70-es években Dr. Póka László gyűjteményében, majd budapesti magántulajdonban.

Kikiáltási ár: 7 500 000 Ft

Aba-Novák Vilmos: *Laura I.*, 1929.,
(olaj, tempera, vászon, 94x78 cm, magántulajdon)

Ösztöndíjas esztendőik Itáliában

1928-1931 között Gerevich Tibor támogatásával az első világháború után induló fiatal művészemzedék egyik legjelentősebb mestereként - többek között Szőnyi István, Patkó Károly, Pátzay Pál és Molnár C. Pál társaságában - töltötte ösztöndíjas éveit Aba-Novák Vilmos a Collegium Hungaricumnak helyet adó, római Palazzo Falconieriben. Pályatársaihoz hasonlóan nagy hatással voltak rá a trecento és quattrocento nagymestereinek monumentális freskóciklusai mellett az antik művészet fennmaradt alkotásai, különösen az ókeresztény és bizánci falfestészet és mozaikművészet emlékei. Kirándulásai, utazásai alkalmával nemcsak Rómát és közvetlen környékét, hanem motívumokat keresve Patkó társaságában szinte az egész félszigetet bejárta. Elményeit vázlatfüzeteiben örökítette meg, melyekben a táj-iskiccek mellett jellegzetes figurákat, így a *Piroskalapos nő* ceruzavázlatát (1929 körül, magántulajdon) is megtaláljuk. Ezek alapján készültek a festői olasz vidéket és lakóit megörökítő kompozíciói. Nagyobb kollektiót hazatérése után, 1931. februárjában mutatott be az Ernst Múzeum termeiben.

Olaj és/vagy tempera?

Aba-Novák már az 1920-as évek közepétől festék-kísérletekbe kezdett, ezek nem szakadtak meg az ösztöndíjas évek alatt sem. A tovább fejlesztett olajtechnika helyett azonban Patkó temperakísérletei - melyek célja a reneszánsz freskók világosságának, áttetsző színének elérése volt - jelölték ki az utat a pályatársakhoz hasonlóan Aba-Novák számára is. Szinte elsőként hasznosította az újabb eredményeket, temperaképeit az átmeneti időszakban vászonra, majd a későbbiekben kizárólag falemezre festette. Ezzel párhuzamosan a korábbi tónusfestészetéről áttért a valórfestésre, a színeket ezentúl nem egymáshoz mérte, hanem a homogén szürke alaphoz, melyet kiindulópontul határozott meg. Az átmeneti időszakban, 1929 folyamán még olajtechnikával, de temperaszerűen - több esetben temperafestékekkel keverve - egy sor kép készült el, jellegzetes darabjai a *Térszene* (Magyar Nemzeti Galéria), az *Utcai zenészek* (magántulajdon) és a nagy trattoria-kompozíció, illetve kisebb vázlatai. Ezekhez az alkotásokhoz kapcsolódik a *Piroskalapos nő*, melyet a olaj- és tempera-technika egyidejű használatának, illetve az ebből adódó új módszer alkalmazásának egyik első példájaként értékelhetünk.

A trattoriák világa

A Trastevere ódon hangulatú, zezugos utcácskái, sikátorai, tivornyázástól hangos kiskocsmái, tavernái - melyeknek nagyobb baráti társaságban Aba-Novák is gyakori látogatója volt - nemcsak szórakozást, hanem újabb és újabb festői témákat kínáltak a művészeknek. Az asztalok körül üldögélő, beszélgetés közben hevesen gesztikuláló, nagykalapos alakok és muzsikuskok váltak Aba-Novák befejezetlenül maradt, monumentális méretű képének (*Trattoria*, 1929., magántulajdon) és a hozzá készült figurális tanulmányoknak (*Okharinas, Ivók*, 1929., magántulajdon) a főszereplőivé. A kompozíció variációi kisebb-nagyobb változtatásokkal végigkísérik az ösztöndíjas éveket, egy változata a római Museo Capitolino gyűjteményébe is bekerült. Képünk, illetve a Laura-portrék nőalakjai a trattoriák vendégeként hatásos ellenpontjai lehetnek a szenvedélyesen mulatozó, groteszkül egyénített figuráknak. A trattoria-téma természetesen csak gazdagodott Aba-Novák utazásainak emlékeivel, a tengeremléki kikötővárosok kocsmáiban a ponyvák alatt kedélyes hangulatban borozgató, sziesztázó halászok, munkások megörökítésével.

"Laura-képek"

A *Piroskalapos nő* kissé merengő, kedves modellje talán visszahúzódásával keltette fel Aba-Novák figyelmét egy kisvendéglőben. Az asztal mellett, öblös karosszékben üldögélő, italát elmélyülten szürcsölgető nőalakról készített festmény "egy remek falhoz volt nélkülözhetetlen, a *Térszene* nagyszerű párdarabja" - olvashatjuk Supka Magdolnának, a Magyar Nemzeti Galériában rendezett emlékkiállítás kurátorának levelében (magántulajdon), melyet a festmény tulajdonosához írt 1962 augusztusában. A tárlatról készített fotósorozaton (MNG-Adattár, ltsz: 23009/1989/I.) képünk közelében az említett *Térszene* mellett a *Dudást* (1929, magántulajdon) és az *Utcai zenészeket* is kiállították. A festmény sötét alaptónusát a háttér szürkéi, illetve a test és a ruha barnás árnyalatai adják, ezt élénkítik a harsogó kisebb, de igen hangsúlyos színfelületek: a divatos, homlokba húzott kalap élénkpirosa, a terítő kékje, illetve az asztalra helyezett - a művész több más kompozícióján is feltűnő - maszk igen merész, zöld-sárga foltjai. A *Piroskalapos nő* szorosan kapcsolódik - közülük is talán a legkorábbi lehet - a "Laura-képek"-hez, melyeken hasonló beállításban, környezetben jelennek meg az alakok. A szignatúra szerint 1929-ben, Rómában készült *Laura I.* című kép (magántulajdon) kék, fodrosszerű kalapot viselő, szembenéző modellje hasonló környezetben, divatos ruházatban jelenik meg, előtte szinte önálló csendéletet alkotva palack, szódásüveg és a tányéron gyümölcs. Gazdagabb enteriőrbe helyezett változata (*Laura II. - Kék kalapos nő*, 1930, Herman Ottó Múzeum, Miskolc) - mely egykor olyan neves műgyűjtők, mint Beczkői Bíró Henrik, majd Petró Sándor tulajdonában volt - kiegészítve majomfigurával, falra helyezett maszkokkal már közeli rokona Aba-Novák ezidőben induló, a cirkusz világát bemutató sorozatának is.

(-ts)

